

ZABYTKI ŚREDNIOWIECZNEJ LIRYKI LITURGICZNEJ O ŚW. STANISŁAWIE

Wydał i opracował
HENRYK KOWALEWICZ

WSTĘP

Na zamieszczony poniżej zbiór średniowiecznej liryki polsko-łacińskiej¹, związanej z postacią św. Stanisława, składają się poetyckie utwory liturgiczne, stosowane podczas dwóch podstawowych nabożeństw Kościoła Katolickiego: oficjum mszalne i oficjum brewiarzowego. Są to zatem sekwencje mszalne, zwane też „prozami”, oraz części poetyckie brewiarzowego oficjum, noszące w średniowieczu również nazwę „historia rhythmica”. W skład oficjum wchodziły także hymny.

Chronologicznie twórczość ta obejmuje okres od drugiej połowy XIII wieku, to jest od kanonizacji św. Stanisława (8 IX 1253), aż do wieku XVI. Prawie wszystkie liturgiczne utwory o św. Stanisławie powstały przed wiekiem XVI. W wieku XVI twórczość liturgiczna zaczęła w ogóle zamierać, a datą krańcową zamykającą w tym zakresie średniowiecze w Polsce jest rok 1555, kiedy został wydany ostatni liturgiczny druk przedtrydencki: *Missale Gnesnense*, zawierający m.in. teksty średniowiecznych sekwencji łacińskich polskiego autorstwa.

Te względy liturgiczne spowodowały, że zrezygnowałem z zamiesz-

¹ Badania nad polsko-łacińską hymnografią średniowieczną zapoczątkował B. Gładysz. Na podstawie edycji w *Analecta Hymnica Mediae Aevi*, w której wyszukał zabytki polskiej poezji liturgicznej, dał omówienie średniowiecznych sekwencji (*Łacińskie sekwencje mszalne z polskich źródeł średniowiecznych*, „Ateneum Kapłańskie” 33, 1937), hymnów (*O łacińskich hymnach kościelnych z polskich źródeł średniowiecznych*, „Nasza Myśl Teologiczna” 1, 1930) oraz oficjów rymowanych (*O łacińskich oficjach rymowanych z polskich źródeł średniowiecznych*, „Pamiętnik Literacki” 30, 1933). Do najdokładniej opracowanego działu polsko-łacińskiej poezji liturgicznej należą sekwencje. Poza ich wydaniem (*Cantica*) w r. 1964 omówiłem je obszernie w pracy pt. *Polska twórczość sekwencyjna wieków średnich [w:] Średniowiecze. Studia o Kulturze*, t. 2, Warszawa 1965, s. 131—302. Pod względem muzykologicznym omówił sekwencje J. Pikulik (*Sekwencje polskie*, w: *Musica Mediae Aevi*, t. 4. Kraków 1973, s. 7—129), a następnie wydał je wraz z transkrypcją notacji muzycznej (*Sekwencje polskie*, w: *Musica Mediae Aevi*, Kraków 1976).

czenia tu obszernego poematu o św. Stanisławie, ułożonego przez Filipa Kallimacha, a także panegiryku Pawła z Krosna i hymnu Rudolfa Agrikoli oraz innych poematów o charakterze panegiryczno-dewocyjnym ku czci tego Świętego. Wyjątkowo dołączam hymn o św. Stanisławie autorstwa Jerzego Libana, który swój utwór zalecał śpiewać na znaną melodię hymnu brewiarzowego *Gaude, mater Polonia*.

Dwa doroczne święta ku czci św. Stanisława: majowe (dies natalis 8 V) oraz wrześniowe (dies translationis 27 IX), były uroczyste obchodzone prawie we wszystkich polskich diecezjach. Kult liturgiczny tego świętego przeszedł również do Czech i na Węgry.

Kronikarskiej wzmiance Długosza zawdzięczamy wiadomość na temat autora brewiarzowego oficjum o św. Stanisławie. Był nim dominikanin Wincenty z Kielc, autor obu żywotów Świętego². Długosz pisze entuzjastycznie o tym oficjum, wspominając przy tym, że znalazło ono uznanie i poza granicami naszego kraju. Nie ma wątpliwości co do identyfikacji tego oficjum, jedyne zresztą, jakie zostało przekazane w średniowiecznych źródłach liturgicznych. Zaczyna się ono antyfoną *Dies adest celebris*. Tekst został opublikowany dwukrotnie. W. Kętrzyński wydał go z dwóch XV-wiecznych rękopisów Biblioteki Narodowej w Wiedniu. Nie znał natomiast znacznie wcześniejszych przekazów tego oficjum występującego w ogóle dość licznie w rękopiśmiennych brewiarzach i antyfonarzach w zbiorach polskich. Już jednak edycja G. M. Drevesa była krytyczna, choć w kilku miejscach zniekształcona. Z polskich rękopisów wydawca ten uwzględnił tylko trzy przekazy, zaś dalsze trzy pochodziły spoza granic Polski. Omówieniem oficjum zajął się B. Gładysz w swej pracy o rymowanych polsko-lacińskich oficjach. Do jego uwag można dodać wiadomość, że w oficjum o św. Stanisławie występują pewne zapożyczenia z oficjum o św. Tomaszu Kantuaryjskim.

Długosz nie wspomina jednak o hymnie, który niewątpliwie wchodził od początku w skład oficjum. Wszystko bowiem wskazuje na to, że tym najstarszym hymnem autorstwa Wincentego z Kielc jest utwór zaczynający się słowami *Gaude, mater Polonia*. Zachował się on w bardzo licznych średniowiecznych przekazach rękopiśmiennych, był często przedrukowywany i przetrwał trydencką reformę brewiarza, jest i dziś śpiewany i odmawiany na stosownych uroczystościach kościelnych. W tekście tym znajdujemy pewne reminiscencje z hymnu ku czci św. Dominika (kanonizowany w r. 1234): *Gaude, mater ecclesia*. Hymn *Gaude, mater Polonia* wchodził w skład oficjum *Dies adest celebris*, jednak nie zawsze. Niekiedy bowiem w miejsce hymnu *Gaude mater wsta-*

² Por. M. Plezia, *Wincenty z Kielc, historyk polski z pierwszej połowy XIII wieku*, „Studia Źródłoznawcze” 7 (1962).

wiano hymn *Deus tuorum militum* lub *Vita sanctorum*. Dotyczy to zwłaszcza diecezji wrocławskiej, gdzie w oficjum o św. Stanisławie używano się z reguły jednego z tych dwóch hymnów, a *Gaude, mater Polonia* tylko wyjątkowo.

Dalsze hymny o św. Stanisławie ułożył znany już polskiej literaturze poeta Adam Świnka z Zielonej. Są to hymny: *Pollens doxis promicuit* oraz *Alma per eius merita*. Początkowe litery strof obu hymnów składają się na wyrazy *PRANDOTE ADAM*. Przekazy tych utworów zostały odnalezione tylko w brewiarzach klasztoru augustianów St. Florian w Austrii. Ostatnim wreszcie, już anonimowym hymnem o św. Stanisławie jest krótki utwór: *Gaude, mater ecclesia*, zachowany tylko w dwóch rękopiśmiennych przekazach. Wspomniany wyżej hymn Jerzego Libana *Exurgat omnis populus* w liturgii się nie przyjął.

Trzecią grupę poetyckich utworów liturgicznych stanowią sekwencje. Ku czci św. Stanisława ułożono ich aż 14. Można przypuszczać, że najstarsza z nich — *Leta mundus* — jest dziełem Wincentego z Kielc. W każdym razie o bardzo wczesnym powstaniu tej sekwencji świadczą zachowane średniowieczne odpisy. Nierównie bardziej rozpowszechniona była jednak druga sekwencja o św. Stanisławie — *Jesu Christe, rex superne*. Czas jej powstania sięga także okresu niezbyt odległego od daty kanonizacji św. Stanisława. Można nawet z pewnym prawdopodobieństwem domyślać się, że to ona była najwcześniejszą sekwencją o św. Stanisławie. Zachowała się w ponad stu średniowiecznych przekazach, co świadczy wymownie o jej popularności. Również wczesna, bo pochodząca z XIV w., jest sekwencja *Laudes Dei Cracovia*, znacznie mniej rozpowszechniona niż wyżej wspomniane. Dopiero w XVI w. zaczęła się cieszyć w Krakowie większym powodzeniem. W tekście występują wyraźne zapożyczenia ze znanej sekwencji *Lauda, Sion, Salvatorem*. Przeróbką sekwencji *Laudes Dei Cracovia* jest czeska sekwencja *Letabundus plaudat mundus*, występująca również w kilku rękopisach śląskich. W Ołomuńcu powstała piękna sekwencja wspólna o św. Stanisławie i św. Wacławie: *Letabundus psallat mundus*. Czas jej ułożenia przypada na wiek XIV. W tekście znajduje się m. in. symboliczne tłumaczenie imion obu świętych. W Polsce rozpowszechniona była sekwencja *Sancte Dei pontifex*, również ułożona w XIV w. Początkowe dwa wersy zostały przejęte ze starszej XIII-wiecznej sekwencji o św. Mikołaju, ale dalszy tekst utworu jest już oryginalny. Sekwencyjnym odpowiednikiem hymnów o św. Stanisławie ułożonych przez Adama Świnke, poetę z pierwszej połowy XV wieku, jest sekwencja *Psallat poli hierarchia*. Jest to akrostych, którego pierwsze litery każdej strofy składają się na zdanie: *PRANDOTE ADAM PIO DONAT*. Z początku XV wieku pochodzą anonimowe, dość popularne wówczas sekwencje: *Psallat chorus in hac die* oraz (na

translację św. Stanisława) *Omnis odas nunc melodas*. Natomiast tylko w dwóch liturgicznych źródłach została odnaleziona sekwencja *Regi, qui regit omnia*, pochodząca z XV wieku. W Ołomuńcu powstała w XV wieku sekwencja *Sit iocundus totus mundus*, jednak w Polsce nie była ona znana. W jednym tylko odpisie z XV w. zachowała się sekwencja o św. Stanisławie *Pastor gregis egregius*. W rękopisie znajdują się jednak tylko strofy a, brakuje strof b. Jest możliwe, że autorem tej sekwencji był znany poeta (1382—1437) Stanisław Ciołek. W dwóch tylko odpisach zachowała się sekwencja *Decantemus singulis*. Oba przekazy pochodzą z pierwszej połowy XVI wieku, ale sam utwór jest przypuszczalnie wcześniejszy. Odnosi się to również do sekwencji *Polonia Jesu Christo* odnalezioną w jednym tylko rękopisie z pierwszej połowy XVI wieku.

Większość średniowiecznych utworów o św. Stanisławie powstała w Krakowie; tu znajdowały się relikwie świętego i Kraków był najważniejszym ośrodkiem tego kultu. Stąd też nazwa miasta często występuje w tekstach liturgicznych. Ważne jest jednak to, że kult św. Stanisława nie miał charakteru lokalnego. Powszechny i jednolity kult liturgiczny św. Stanisława obejmował wszystkie diecezje dawnej Polski, również i wrocławską, chociaż Śląsk politycznie odpadał od Polski w późnym średniowieczu³. Cała twórczość poetycka, jaka powstała w Polsce ku uczczeniu tego świętego, ma treść głęboko patriotyczną, na skalę nie spotykaną w hymnografii średniowiecznej Europy. W jednym z niżej przytoczonych tekstów wywodzi się nazwę Polski (Polonia) od nieba (polus), a strofa ze wspaniałą aliteracją mówi, że Polak stał się obywatelem nieba:

Poli civis fit Polonus,
Presul pius et patronus
Immo pater patrie.

Tego rodzaju wzmianek podkreślających narodowość Świętego jest w tych utworach wiele. Popularność kultu św. Stanisława niewątpliwie znacznie się przyczyniła do integracji polskiego narodu w średniowieczu i do zachowania narodowej jedności w czasach późniejszych.

Św. Stanisław był również przedstawiany w poezji jako obrońca ludu przed królewskim despotyzmem, ucieleśnionym w postaci Bolesława Śmiałego. W tekstach nazywa się tego króla nikczemnym tyranem, rzeźnikiem i oprawcą. Na tle okrucieństwa królewskiego tym bardziej uwydatniają się cnoty świętego Biskupa, obrońcy ludu (*sui gregis fortis murus*). Prawdopodobnie i to wpłynęło na wielką popularność świętego wśród ludu.

³ Ważną pracę do historii kultu św. Stanisława w ogóle ogłosił W. Schenk, *Kult św. Stanisława biskupa na Śląsku* (Lublin 1959).

W poniższym wydaniu tekstów liturgicznych o św. Stanisławie zostały przyjęte następujące zasady:

1. Zachowano średniowieczną pisownię przekazów, natomiast wprowadzono interpunkcję, a także ujednolicono pisownię dużych i małych liter. Ujednolicono również, według obecnych wymogów, pisownię liter u i v. W aparacie krytycznym nie odnotowano wariantów czysto graficznych.

2. Ilość źródeł, na których podstawie odtworzono teksty, ograniczono w zasadzie do dziesięciu, jeśli utwór zachował się w licznych przekazach. To ograniczenie było konieczne, bo w wielu przypadkach aparat krytyczny przewyższałby objętościowo tekst. Dotyczy to zwłaszcza utworów odnalezionych w kilkuset przekazach, np. oficjum *Dies adest celebris*, czy też hymnu *Gaude, mater Polonia* lub sekwencji *Jesu Christe, rex supernae*. Wychodząc z założenia, że najlepsza wersja tekstów przetrwała w Krakowie, gdzie większość z nich powstała, uwzględniono tu przede wszystkim kodeksy krakowskie.

Zastosowano następujące skróty drukowanych wydawnictw źródłowych:

- AH = *Analecta Hymnica Medii Aevi*. Wyd. G. M. Dreves, Cl. Blume, H. Bannister, Leipzig 1886—1922.
 Chev. = U. Chevalier, *Repertorium Hymnologicum*, 1892—1921.
 Cantica = *Cantica Medii Aevi Polono-Latina*. T. I. *Sequentiae*, Ed. H. Kowalewicz, Varsoviae 1964.

Gwiazdką oznaczono sekwencje o św. Stanisławie ułożone poza granicami Polski.

Na koniec pragnę serdecznie podziękować Panu Prof. Dr. Marianowi Plezi oraz Panu Dr. Romanowi Zawadzkiemu za wniesione uzupełnienia i poprawki redakcyjne.

LES DOCUMENTS DE LA POÉSIE LATINE LITURGIQUE CONCERNANT
LE CULTE DE ST STANISLAS ÉVÊQUE ET MARTYR

Résumé

La présente édition comprend l'ensemble de la production poétique consacrée au culte liturgique de St Stanislas (m. 1079). Les poèmes qui en font partie s'échelonnent depuis l'époque de la canonisation du saint (survenue 1253) jusqu'au commencement du XVIe siècle. La plupart en est anonyme, mais nous connaissons les noms de quelques uns des écrivains qui ont composés ces pièces. Le plus ancien en était le frère Vincent de Kielce OP, contemporain de la canonisation, auquel on doit les morceaux insérés dans l'office du bréviaire (*Dies adest celebris* n^o I) ainsi que (probablement) l'hymne *Gaude mater Polonia* (n° II 1) et la séquence *Laeta mundus* (n° III 1). L'hymne *Pollens doxis* (n° II 2) et la séquence *Psallat poli hierarchia* (n° III 7) ont pour l'auteur Adam Swinka, chanoine de la cathédrale de Cracovie et poète latin célèbre dans la première moitié du XVe siècle. A la même époque appartient Stanislas Ciołek, l'auteur probable de la séquence *Pastor gregis egregius* (n° III 12). Enfin, l'hymne *Exsurgat omnis populus* (n° II 5) fut composé par Jerzy (Georges) Liban, maître d'école à Cracovie et un de premiers professeurs de la langue grecque dans cette ville au commencement du XVIe siècle.

Dans notre recueil se trouvent aussi deux séquences qui ont pris naissance en dehors du diocèse de Cracovie, en dehors même de la Pologne: ce sont les n°s III 5 (*Laetabundus psallat mundus*) et III 11 (*Sit iocundus totus mundus*), tous les deux d'origine boémienne.

Il vaut la peine de souligner que l'hymne *Gaude mater Polonia*, populaire encore de nos temps et exécutée assez fréquemment à l'occasion des fêtes universitaires, a pris une nouvelle vogue dès la visite du pape Jean Paul II en Pologne au mois de juin 1979.

OFFICIUM BREVIARII DE S. STANISLAO

Vincentius de Kielce

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Dies adest celebris,
Ad lucem de tenebris
 Consurge, Polonia,
 Preciosi martyris
 Glebam fovens corporis
 Letare, Cracovia,
 Stanislai presulis,
 Preclara miraculis,
 Age natalicia.

2. Ortus de Polonia
Stanislaus studia
Legit puerilia
 Studiosa mente,
Tandem Christi vernula
Sublimatus infula
Fit virtutum formula
 Domino favente.

3. Grandescit fitque minimus
Inter maiores maximus,
Dignitate sublimior,
Sanctitate prestancior
Presul Dei Stanislaus.

4. Corpus domans ieiuniis
 Frangit panem pauperibus,
Ecclesie negociis
 Astat diurnis actibus,
Nocte vacans vigiliis
 Instat divinis laudibus.

5. Imitator redemptoris
 Querens dragmam decimam,
More boni mercatoris
 Margaritam optimam,
Stanislaus, vir amoris,
Corpus penis dans tortoris
 Lucrifacit animam.

Ad Magnificat.

- A. O beate Stanislae,
Presul plebis Cracovie,
Cuius signa victoriae
Late patent Poloniae,
Nam dono Christi gratiae
Pestes curantur varie;
Tua, martyr egregie,
Festa colentes hodie
Regi commenda gloriae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Stanislai pro triumpho
Christo demus gloriam,
Qui martyri de tyranno
Contulit victoriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Stanislaus, vir beatus,
Legem Dei meditatus,
Boleslao scelerato restitit
Et in via peccatorum non stetit.
2. Dum prophanum Boleslaum
Stanislaus arguit
Et mucrone spiritali
Feriendum censuit,
Rex impius contra pium
Cum suis infremuit.

3. Stanislai Dominus
 Caput exaltavit,
 Vocem eius sanguinis
 Ultor exaudivit,
 Peccatorum fremitum
 Et dentes contrivit.

Responsoria

1. Celebret Polonia
 Festiva solemnna,
 Veneretur inclita
 Passionis merita
 Sancti Stanislai,

V. Quem occidit impia
 Dei pro iusticia
 Manus Boleslai.

2. Affluens deliciis,
 Largus beneficiis,
 Belliger in hostibus,
 Tyrannus militibus
 Hic fuit Boleslaus,

V. Cuius in temporibus
 Plebem Dei legibus
 Regebat Stanislaus.

3. Assumptus ex hominibus
 Presul pollet virtutibus
 Sanctus Stanislaus,
 Rex profusis sceleribus
 Et insontum cruoribus
 Sordet Boleslaus.

V. Quem pro suis actibus
 Castigat crudelibus
 Pater Stanislaus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctum suum Dominus
 Iam mirificavit,
 Cuius in certamine
 Mentem dilatavit,
 Quia Deo victimam
 Se sacrificavit.

2. Deus virum sanguinum
 Penitus despexit,
 In via iusticie
 Stanislaum texit,
 Dans palmam victoriae
 Iusto benedixit.

O Domine, nomen tuum,
 Magnum et mirabile,
 Leve iugum passionis
 Facit et amabile,
 Pro quo sanctus martyrrium
 Pertulit laudabile.

Responsoria.

1. Videns regem depravatum,
 Gregem suum prede datum
 Iusque thori prophanatum,
 Spirituali sceleratum
 Presul ferit gladio.

V. Patricide mox futuro,
 Deum factis negaturo
 Negatur communicio.

2. Ad seva regis opera
 Nature stupent federa,
 Lactat canem puerpera,
 Canis pendens ad ubera
 Materna torquet viscera.

V. Res inaudita seculis,
 Dat lac humanum catulis
 Abiecta prole tenera.

3. Arc Dei dum astaret
 Et divina celebraret
 Stanislaus pontifex,
 Iugulandum, lacerandum
 Boleslaus mittit manus,
 Truculentus carnifex.

V. Ter procedit, ter recedit,
 Ter invadit terque cadit
 Missus necis artifex.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Confisus in Domino
Martyr Stanislaus
Hostem vicit moriens
Vir victoriosus
Et ad montem Domini
Migrat gloriosus.
2. Intrat habitaculum,
Dei thabernaculum,
Sanctus sine macula,
Per mortis articulum
Carnis rumpit vinculum,
Victurus in secula,
Quo lux lucet sedula.
3. Deus, tuo munere
Iustum prevenisti,
Cordis desiderium
Illius implesti
Cum corona glorie
Vitam tribuisti.

Responsoria.

1. Membra sparsim laniata
Rose rubent sanguine
Aquilisque deputata
Celesti munimine
Nocte, die sunt servata
Circumfuso lumine,
- V. Sepulture commendata,
Sana salva restaurata
Dei medicaminae.
2. Sanctus isto pro te, Christe,
Rege spreto datur leto
Vir insignis digne signis
Fulget Stanislaus.
- V. Martyr cesus gaudet Iesus,
Stat invictus, rex devictus
Gemit Boleslaus.
3. Pastor cadit in gregis medio,
Dormit sponsus in sponse gremio,
Mater plorans gaudet in filio,
Quia vivit victor sub gladio.

- V. Cleri plebisque concio
In patris natalicio
Jubilet cum tripudio
Pro tanto beneficio.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Stanislaus in agmine
Martyrum vernans sanguine
Munit scuto passionis
Castra veri Salomonis,
Coronatus martyrio
Regnat in celi solio.
2. De concive, celum, gaude,
De patrono, terra, plaude,
Stanislaus dignus laude
Cum sanctis letatur,
Angelis equatur.
3. Novis signis Dominus
sanctum decoravit,
Dum custodes aquilas
sibi deputavit,
Et in nocte corporis
partes illustravit.
4. Ad festa patris inclita
populi concurrunt,
Per cuius clara merita
mortui resurgunt,
Ceci, claudi, morbidi,
egri sani surgunt
Et ad Christi gloriam
laudibus assurgunt.
5. Veri solis radius,
medicus celestis
Meritorum martyris
auctor est et testis,
In splendore corporis
castitatem signans,
Quod integrum reddidit,
amorem designans.

Ad Benedictus.

A. Martyr Dei Stanislaus,
Gloriosus pontifex,
Quem occidit Boleslaus,
Truculentus carnifex,
Pastor bonus et patronus
Adsit nobis opifex
Sit virtutum artifex.

In 2. Vesperis

Ad Magnificat.

A. Vir inclite Stanislae,
Vita, signis, passione,
Plebem tuam, pastor bone,
Fove benedictione,
Guberna protectione,
Salva sancta intercessione.

Ed. *Dreves* AH V 223—226 (ex tribus codd. *Cracoviensibus* et tribus *extraneis*).
Brev. ms. *Cracoviense* s. XIV/XV Cod. Bibl. Capit. *Cracoviensis* 32. A.
Antiph. ms. *Cracoviense* s. XVⁱⁿ. Cod. Bibl. Capit. *Cracoviensis* 52. B.
Brev. ms. *Cracoviense* s. XV¹. Cod. Bibl. Capit. *Cracoviensis* 26. C.
Brev. ms. *Cracoviense* s. XV¹. Cod. Bibl. *Jagellonicae* 1256. D.
Brev. ms. *Cracoviense* s. XV¹. Cod. Bibl. *Jagellonicae* 1255. E.
Brev. ms. *Cracoviense* s. XV. Cod. Bibl. Capit. *Cracoviensis* 27. F.
Brev. ms. *Cracoviense* s. XV Cod. Bibl. Capit. *Cracoviensis* 34. G.
Brev. ms. *Cracoviense* s. XV². Cod. Bibl. Capit. *Cracoviensis* 29. H.
Brev. ms. *Cracoviense* s. XV². Cod. Bibl. Capit. *Cracoviensis* 31. I.
Historia s. *Stanislae* ms. XV^{ex}. Cod. Bibl. *Viennensis* 1765. K.

In 1. Vesperis

A. 1,5 glebem *CF*. — 5—7 fovens-presulis *om. H*. — 8 clara *H*. — 9 auge *ACEFG*;
adauge *I*. — A. 2,8 favente domino *F*. — A. 4,4 astat divinis laudibus; *v. 5—6*
om. F. — A. 5,2 dracmam *C*; dracmam *Dreves*. —

Post A 5 add. *BFK*:

R. O venerandam martyris constanciam,
O predicandam Stanislae presulis fidem,
Qua in testem veritatis
Boleslae regis sistendum tribunalibus
Petrum revocavit ab inferis.

V. Triennem enim in tumulto eum deficientibus a veritate filiis hominum.

Post A. 5 acc. R: Are Dei dum astaret *GI*.

In 1. Nocturno

A. 1,2 domini *F*. — A. 2,3 spirituali *E*. — R. 1,1 Celebrat *CFI*. — R. 2,3 bellifer
B. — R. 3,4 profusus *F*; pro suis *K Dreves*.

In 2. Nocturno

A. 1,6 servavit *E*. — A. 2,1 viro sangwinem *I*. — 4 textit *Dreves*. — A. 3,1 O *om.*
E. — 4 fecit *H*. — 6 protulit *F*. — R. 1,2 depre datum *FHIK Dreves*. — virisque
C. — 5 fecit *FK*. — V. 3 negatur *om. I*. — R. 2,5 torquent *F*. — V. 1 mandata
F. — 2 sceleris *A*. — 3 obiecta *C*. — R. 3. V, 1 ter recedit *C*. — evadit *F*.

In 3. Nocturno

A. 1,3 vincit *B*; vincet *F*. — 6 migravit *EHI*. — A. 2,1 tabernaculum *Dreves*. — 2
habitaculum *Dreves*. — *v. 2 om. H*. — 3 martyr *Dreves*. — 5 rupit *EHI*; sumpsit
Dreves. — A. 3,4 cor illius implesti *A*; eius implevisti *Dreves*. — 5 victoriae *E*. —
6 et vitam *Dreves*. — R. 1,1 sparsum *F*. — 3 sunt deputata *C*. — 5 dieque *ACGI*. —
sunt *om. A*, circumfulso *CDEGHK*. — R. 2,2 dato leto *Dreves*. — 3 dignis *DFG*. —
V. 1 letus *Dreves*, — 3 ingemuit *F*. — R. 3,2 sponsum dormit *Dreves*; in *om. C*. —
sponsi *F*. — 4 vicit *EH*. — victor vicit *F*. — V. 3 iubilat *CD*. — in *Dreves*.

Ad Laudes

A. 2,3 pari *Dreves*. — 4 cum *om. Dreves*; sanctorum *Dreves*. — 5 meritis *Dreves*. —
A. 3,5 in *om. A*; de *C*. — A. 4,1 incliti *B Dreves*, — 2. consurgunt *F*. — A. 5,1 Viri
H. — A. 6,6 assis *E*.

In 2. Vesperis

Ad Magnificat

A. 2 passionis *A*. — 4 refove *F*. —

In fine add. *D*:

A. Te flagitamus vocibus,
Stanislae, supplicibus,
Obtine, pastor ovibus
Tuis sanctis precibus,
Ut exuti reatibus
Et malis imminentibus
Celi iungamur (civibus).

II

HYMNI

1.

Vincentius de Kielce

1. Gaude, mater Polonia,
Prole fecunda nobili,
Summi regis magnalia
Laude frequenta vigili.	6. Sic Stanislaus pontifex
Transit ad celi curiam,
Ut apud Deum opifex
Nobis imploret veniam.
2. Cuius benigna gracia
Stanislai pontificis
Passionis insignia
Signis fulgent mirificis.	7. Poscentes eius merita
Salutis dona referunt,
Morte preventi subita
Ad vite portum redeunt.
3. Hic certans pro iusticia
Regis non cedit furie,
Stat pro plebis iniuria
Christi miles in acie.	8. Cuius ad tactum anuli
Morbi fugantur turgidi,
Ad locum sancti tumuli
Multi curantur languidi.
4. Tyranni truculenciam
Qui dum constanter arguit
Martyrii victoriam
Membratim cesus meruit.	9. Surdis auditus redditur,
Claudis gressus officium,
Mutorum lingua solvitur
Et fugatur demonium.
5. Novum pandit miraculum
Splendor in sancto celitus,
Reintegrat corpusculum
Sparsum celestis medicus.	10. Ergo, felix Cracovia,
Sacro dotata corpore,
Deum, qui fecit omnia
Benedic omni tempore.
11. Sit Trinitati gloria,
laus, honor, iubilatio,
De martyris victoria
Sit nobis exultacio.	

Ed. *Dreves* AH IV 237—8 (ex tribus codd. Cracoviensibus s. XV). Chev. 6877.
Brev. ms. Cracoviense s. XVⁱⁿ. Cod. Bibl. Jagellonicae 1255. A.
Brev. ms. Cracoviense s. XVⁱⁿ. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 26. B.
Brev. ms. Cracoviense s. XVⁱⁿ. Cod. Bibl. Jagellonicae 2329. C.
Antiph. ms. Cracoviense s. XVⁱⁿ. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 52. D.
Brev. ms. Cracoviense s. XVⁱⁿ. Cod. Bibl. Jagellonicae 1258. E.

Hymn. et sequent. c. comm. a. 1425. Cod. Bibl. Jagellonicae 2012 *F.*
 Brev. ms. Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 27. *G.*
 Historia s. Stanislai ms. s. XV². Cod. Bibl. Viennensis 1765. *H.*
 Brev. ms. Cracoviense s. XV². Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 29. *I.*
 Psalt. c. hymnis ms. s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 38. *K.*

1,4 laudis frequenti *B.* — 2,3 passurus *E.* — 2,4 fulget *ACDEIK.* — 3,1 Sic *ADE.* —
 certat *BCEHIK.* — victoria *E.* —

*Post str. 3 acc. in Antiph. ms. Cracoviensi s. XVIⁱⁿ. (Cod. Bibl. Capit. Crac. 50),
 in Viat. Vladislaviensi (impr. 1502) et in Brev. Vladislaviensi (impr. 1543):*

Poscens superna gaudia
 Mundi pressuras pertulit
 Et pro plebis iniuria
 Pastor se morti obtulit

4,3 in martyrii *AF*; victoria *ABEFK.* — 4,4 cedi *BEFHIL.* — 5,2 celicus *A.* — 5,4
 sparsim *EDE.* — celicis *I.* — 6,4 implorat *BG.* — str. 7—10 om. *E.* — 7,2 dono
G. — deferunt *ABFIL.* — 7,3 morte preventa *ABG.* — subdita *ABK.* — 7,4 ad
 portum vite *FHI*; portum ad vite *DEG* Dreves. —

*Post str. 7 acc. in Antiph. ms. Cracoviensi et duobus Vladislaviensibus im-
 pressis supranominatis:*

Per Stanislai meritum

Ceci lumen recipiunt,

Egri contracti debitum

Membrorum usum capiunt.

Str. 8—9 om. C. — *Str. 8—10 om. ABGL.* — 3,1 Huius *I.* — 9,2 efficitur *F*; con-
 ceditur *J.* — 9,4 fugantur *H.* — demonia *FH.* — v. 4 om. *E.* — 11,2 laus atque
 iubilatio *A*; honor et iubilatio *C.* — 11,3 in *ABCHIK.* — 11,4 exaltatio *AB.*

Ipsius clara merita

Et iumentis subveniunt,

Infecti clade subita

Ad spem salutis veniunt.

2.

Adam Swinka de Zielona

Ad Laudes

1. Pollens doxis promicuit
Sidus matre Cracovia,
Cuius per orbem prebuit
Signis miris insignia.	5. Decisos artus laniat
Rancor furens tyrannicus,
Quos singulos irradiat
Rex radiis uranicus.
2. Rector gregis egregius,
Stanislaus per seculum,
Presul plebis eximius,
Trophei pandit titulum.	6. Omnes tutelat sedulo
Aquilarum munimine,
Corpus restaurat famulo
Sacrato medicamine.
3. Adletha Christi graditur
Gravato grege stadio,
Quem crucem tollens sequitur
Vite perhennis bravio.	7. Transit polum eximiis
Victor pollens miraculis,
Cuius, Christe, suffragiis
Dimitte noxam servulis.
4. Nam trux ab hoc dum angitur
Pro insontum excidio
Rex Boleslaus, plectitur
Sacre vir matris gremio.	8. Ergo iugis sit gloria
Deo regi per secula,
De martyris victoria
Laude fruamur sedula.

Ed. *Dreves* AH IV 237 (ex A D E). — K. Dobrowolski, *Kult św. Stanisława w St. Florian w wiekach średnich*, „Rocznik Krakowski” 19 (1923) s. 133 (ex B-H). — Chev. 15123.

Brev. ms. S. Floriani s. XIV, add. s. XVⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 384. A.

Brev. ms. S. Floriani, s. XIV, add. s. XVⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 401. B.

Brev. ms. S. Floriani s. XIV, add. s. XVⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 416. C.

Brev. ms. S. Floriani s. XV. Cod. S. Floriani XI. 386. D.

Brev. ms. S. Floriani s. XV. Cod. S. Floriani XI. 475. E.

Brev. ms. S. Floriani s. XV. Cod. S. Floriani X. 490. F.

Brev. ms. S. Floriani a. 1494, add. s. XVIⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 429. G.

Brev. ms. S. Floriani s. XVIⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 452. H.

1,3 preduit D E G; produit F. — 3,2 studio B. — 4,1 ad D H; adhuc C; dum ab hoc B. — 4,4 sacro G. — 6,4 sacro C G H. — 7,3 Cristus B. — 8,2 Dei F H. — 8,4 fruamus C. — secula B; solida H.

3.

Adam Swinka de Zielona

Ad Vesperas

<p>1. Alma per eius merita
Vita defunctis redditur,
Dos salutis gratuita
Multis egris impenditur.</p> <p>2. Dat medelam per anulum
Tabæ gravatis morbida,
Ad sacrum cuius tumulum
Membra curantur languida.</p> | <p>3. Aures concludere vocibus
Panduntur, multis labia,
Claudi fruuntur gressibus
Et fugantur demonia.</p> <p>4. Martyr, tuis precatibus
Nobis praeare veniam,
Ut soluti reatibus
Deo pangamus gloriam.</p> <p>5. Ergo iugis sit gloria
Deo regi per secula,
De martyris victoria
Laude fruamur sedula.</p> |
|---|---|

Ed. *Dreves* AH IV 236—7 (ex A D E). — Chev. 15123. — K. Dobrowolski, *Kult św. Stanisława w St. Florian w wiekach średnich*, „Rocznik Krakowski” 19 (1923) s. 143. (ex B—H).

Brev. ms. S. Floriani s. XIV, add. s. XVⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 384. A.

Brev. ms. S. Floriani s. XIV, add. s. XVⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 401. B.

Brev. ms. S. Floriani s. XIV, add. s. XVⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 416. C.

Brev. ms. S. Floriani s. XV. Cod. S. Floriani XI. 386. D.

Brev. ms. S. Floriani s. XV. Cod. S. Floriani XI. 475. E.

Brev. ms. S. Floriani s. XV. Cod. S. Floriani XI. 478. F.

Brev. ms. S. Floriani a. 1494, add. s. XVIⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 429. G.

Brev. ms. S. Floriani s. XVIⁱⁿ. Cod. S. Floriani XI. 452. H.

4,1 precantibus G; precibus B. — Str. 5 om. C F H.

4.

<p>1. Gaude, mater ecclesia,
Gaude, felix Cracovia,
Stanisłai eximia
Celebrans solennia.</p> | <p>2. In hac vita qui dum vixit,
Functo iam fetenti dixit:
„Surge, frater!” Et revixit
Huic in testimonium.</p> |
|--|---|

<p>3. Aures surdis reserasti,
 Claudis gressum reparasti,
 Cecos luce perlustrasti
 Divina clemencia.</p> | <p>4. Trino Deo et simplici
 Laus, honor, virtus, gloria,
 Qui nos prece Stanislai
 Ducat ad celestia.</p> |
|---|--|

Ed. *Dreves* AH XXIII 269 (ex B). — *Chev.* 27024.

Brev. ms. Vladislaviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Vladislaviensis 12. A.

Brev. Bened. Lubinense (?) a. 1406, add. s. XVI¹. Cod. Berolinensis Theol. Lat.
 4° 149. B.

2,2 fiente A. — 3,3 luci B.

5

Georgius Libanus

<p>1. Exurgat omnis populus
Christi invocare martyrem,
Qui belliger in acie
duxit triumphum nobilem.</p>	<p>6. Dextra tua nos relevet
Nobis ferens auxilium
Contra nequam sacrilegos,
Presta hoc, redemptur gentium.</p>
<p>2. Stanislaus dum corripit
Boleslai facinora,
Laureatus in sanguine
Christo litatur hostia.</p>	<p>7. O gloriose pontifex,
Tua per clara merita
Casus leva tuae gentis,
Tuorum probra vindica.</p>
<p>3. Pater dive Stanislae,
Defensor noster inclite,
A telis malignantium
Nos tueare sedule.</p>	<p>8. Triumphare plebem tuam
Contra sectam gentilicam,
Da, quaesumus, ut sumamus
Ex his letam victoriam.</p>
<p>4. Caulas tuas incursantes
Frange tua potentia,
Consolare non iugiter,
hostis removens taedia.</p>	<p>9. Praesul Dei sanctissime,
Nostris fave praecatiibus
Crudelesque carnifices
A nostris arce finibus.</p>
<p>5. Antistes o piissime,
nos serva tuos famulos,
Truces tortores deprime
Nostros confortans animos.</p>	<p>10. Christi fidem impugnantes
Radicitus extermina,
Ut cum Christo te laudemus
In saeculorum saecula.</p>

Philippus Callimachus, *Carmen sapphicum in vitam sancti Stanislai* (add. *Georgii Libani*), impr. Cracoviae ca. 1521. A.

Georgius Libanus, *De accentuum ecclesiasticorum exquisita ratione*, impr. Cracoviae ca. 1539. B.

5,2 vos A. — 6,1 dextera B.

III

SEQUENTIAE

1.

Vincentius de Kielce (?)

1a. Leta mundus
Exultans te laude laudet,
Stanislae.	1b. Qui iocundus
Fulgenti tibi congaudet,
Stanislae.
2a. Virtutum insignia
Fulgens et prosapia
Stanislae.	2b. Presulis fastigia
Scandis ad sublimia,
Stanislae.
3a. Boleslai aspera
Regis dampnas opera,
Stanislae,	3b. Quem prophanas effera
Prophanum ob scelera,
Stanislae.
4a. Hinc fervet trux odio,
In te stridens gladio,
Stanislae,	4b. Cadis cesus impio
Alme matris gremio
Stanislae.
5a. Alitibus et feris
Membris sparsis, superis
Aquilis protegeris,
Stanislae,	5b. Luce fretus etheris
Integer redigeris,
Dum in tumba conderis,
Stanislae.
6a. Qui scandens ethera,
Fulgens innumera
Luce virtutis,
Stanislae,	6b. Perlustres nos vera
Luce, des prospera
Queque salutis,
Stanislae.

Ed. Dreves AH IX 249 (ex 4 codicibus monast. S. Floriani s. XIV).

K. Dobrowolski, *Kult św. Stanisława w St. Florian w średnich wiekach*, „Rocznik Krakowski” 19 (1923) s. 127. (ex BCDEFGH). — *Cantica* 4. (ex 14 codicibus s. XIV—XVI). — *Chev.* 28 827.

Graduale Colleg. Visliciensis s. XIV. Cod. Bibl. Semin. Kielecensis s. s. A.

Missale S. Floriani s. XIV. Cod. Bibl. Monast. St. Floriani XI. 391 B.

Missale S. Floriani s. XIV. Cod. Bibl. Monast. St. Floriani XI 394. C.

Missale S. Floriani s. XIII (add. s. XIV). Cod. Bibl. Monast. St. Floriani III. 209. D.

Missale S. Floriani s. XIV. Cod. Bibl. Monast. St. Floriani XI 396. E.

Missale S. Floriani s. XIV (add. s. XV). Cod. Bibl. Monast. St. Floriani XI 392. F.

Missale S. Floriani s. XV (add. s. XV). Cod. Bibl. Monast. St. Floriani XI. 393. G.

Missale S. Floriani s. XV. Cod. Bibl. Monast. St. Floriani III 205. H.

Graduale Cracoviense a. 1507. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 43. I.

Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1509. K.

Missale Cracoviense impr. Argentinae 1510. L.

Missale Vladislaviense impr. Cracoviae 1515. M.

Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1515. N.

Missale Cracoviense impr. Venetiis 1532. O.

Graduale ms. Bernhardinorum a. 1522. Cod. Bibl. Bernhardinorum Cracoviensium s. s. P.

Graduale ms. a. ca. 1526. Cod. Mus. Capit. Tarnoviensis s. s. Q.

Missale Praemonstratense eccl. S. Vincentii Vratislaviae a. 1407. Cod. Bibl. Univ. Vratislaviensis I F 341. R.

Missale Praemonstratense eccl. S. Vincentii Vratislaviae a. ca. 1472. Cod. Bibl. Univ. Vratislaviensis I F 361. S.

1a, 1 Letabundus *IKLMNOQ*. — 1a, 2 exultans te mundus laudat *IKLMNOQ*. — te *om. C*. — 1b, 1 iocunda *IKLMNOQ*. — 1b, 2 fulgentique laude gaudet *IKLMO*; fulgentique laude gaudes *O*. — 2a, 1 per insignia *KMQ*; insigniis *P*; vestigia *RS*. — 2a, 2 fuiges et *AOP*. — 2b, 1 Presul *KLM*; Presul fastidia *N*. — 2b, 2 sanctis ad *R*. — 3a, 1 Bolezlay *AG*; Bolezay *F*. — 3a, 2 damnans *KLMNPQ*; dampna *RS*. — 3b, 1 Que *R*. — prophanus *P*. — 3b, 2 prophanus *BCEFG*. — ob sclerum *RS*. — 4a, 1 Huic *C*. — crux *R*. — 4a, 2 Inde *F Dreves*. — 4b, 1 in pio *BDEFGH*; ab impio *P*. — 5a, 2 sparsus *AIKLMN*. 5b, 1 Tu te fretus et etheris *RS*. — 5b, 2 iugiter redigeris Stanislae *C*. — 5b, 3 canderis *C*. — 6a, 1, fulges *R*. — *Post str.* 6b in *cod. Q*; Trinum collaudemus, Te imploremus, Ut tecum conregnemus, Stanislae.

2.

1a. Jesu Christe, rex superne,
Deo patri coeterne,
Tibi laus et gloria,	1b. Cuius ope martyr clemens
Stanislaus hostem premens
Triumphat victoria.
2a. Vir etate iam maturus
Sui gregis fortis murus
In incursu hostium,	2b. Penas mortis parvipendit,
Sponsam Christi dum defendit
Ingressus per ostium.
3a. Clamans docet obsecrando
Et interdum obiurgando
Christianum populum,	3b. Ut virtutes imitentur,
A delictis emudentur,
Mundans cordis oculum.
4a. Boleslaus, rex scelestus,
Furens fremit, fit infestus
Argutus pro vicio,	4b. Quantumcunque trux minetur,
Tyro Dei nec terretur
Minis nec supplicio.
5a. Pro reatu labis nequam
In tyrannum presul equam
Dirigit sentenciam.	5b. Tortor raptus in furorem
Suam iuris in cultorem
Exercet demenciam.
6a. Ad altare vir celestis
Cadit, cesus a scelestis,
Mille lacer frustulis.	6b. Corrodendus feris datur,
Sed tutelis defensatur
Aquilarum sedulis.
7a. Sparsos artus iubar celi
Prodit cetui fideli,
Nec perit articulus.	7b. Sacrum corpus integratur,
Dum pars parti federatur,
Videns stupet populus.
8a. Sepulture commendatus
Innumeris vir beatus
Choruscat miraculis,	8b. Signa signis cumulantur,
Mancis manus, pedes dantur
Claudis, visus oculis.

- 9a. Ut res gesta protestatur
Verax nomen eliquatur
A polo Polonie,
- 9b. Poli civis fit Polonus,
Presul pius et patronus,
Ymmo pater patrie.
- 10a. Quem precemur corde mundo,
Donec sumus in hoc mundo,
Ne mergamur in profundo
Pro delicti macula,
- 10b. Sed occultis emundati
Prima stola trabeat
Cum beatis iam beati
Vivamus per secula.

Ed. *Dreves* AH IX 249 (ex 3 codicibus s. XV). — W. Kętrzyński *MPH* IV 360 (ex cod. *Viennensi* s. XV). — *Cantica* 5 (ex 113 codicibus s. XIV—XVI). — Chev. 9480. Missale ms. Cracoviense s. XIV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 7. A. Graduale ms. Cracoviense s. XVⁱⁿ. Cod. Capit. Sandomiriensis s. s. B. Hymn. et sequent. Cracov. ms. a. 1425/7 Cod. Bibl. Jagellonicae 2012. C. Graduale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 45. D. Missale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 2. E. Missale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 5. F. Missale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Jagellonicae 4247. G. Missale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 6. H. Missale Cracoviense a. ca. 1475. Cod. Bibl. Jagellonicae 1463. I. Missale Cracoviense a. 1483. Cod. Bibl. Nationalis F I 85. K.

1b, 2 Stanislae E. — 1b, 3 triumphat in gloria A. — 2a, 4 in om. E. — 3a, 1 Acclamans H.; Clemens AEF. — 3a, 2 obiurando F. — 3b, 1 imitetur CDFGK; imitemur E. — 3b, 2 emundetur CFGK; emundemur E. — 4a, 1 vir D. — 4a, 2 fremens furit E; furit fremit ABG. — incestus C. — 4a, 3 in F. — 4b, 1 minatur G. — 4b, 2 Dei om. G. — nec om. F. — 4b, 3 supplicii H. — 5b, 1 Furor aptus G. — 5b, 2 sui virus B. — Dei G. — 6a, 3 frustibus AE. — 6b, 1 Corrodendis CE. — datus B. — 6b, 2 defensatus B. — 6b, 3 sedibus CE. — 7a, 1 sparsus G.; sparsus E. — 7b, 2 parti om. G. — deferatur E. — 8a, 2 infinitis F. — 9a, 3 Apollo C. — Polonia AEFIK. — 10a, 3 mergemur DE. — Post str. 10b: Amen dicant omnia FH.

3.

1. Laudes Dei Cracovia

Nunc attollat mente pia,
Instancia vigili.

- 2a. Letabundus psallat mundus,
Psallat Deo cum tropheo
Omne decus saeculi,
- 2b. Solemniset et hymniset
Die ista per hec festa
Stanislae presuli.
- 3a. Sit laus iugis, sit benigna,
Sit salubris, sit condigna
Mentis iubilatio;
Dies enim trophei agitur,
In qua pastor membratim ceditur
pro gregis custodia.
- 3b. O quam rara, quam amara,
Quam effera, quam austera
Mortis hec illatio!
Tanto morte gravior,
Quanto trux atrocior,
Pro plebis iniuria.
- 4a. Boleslaum qui prophanum
Arcet regem, ne in gregem
Domini deseuiat.
- 4b. Dum vesanus mittens manus
Oves Christi dente tristi
Velut lupus laniat.

5a. Augens malum inhumanum
Lac mammaram feminarum
Dat sugendum catulis;	5b. Execratur et damnatur
Scelus regis iure legis
Per censuram presulis.
6a. Hinc athleta mente leta
Subit letum, spernit metum
Siciens martyrium;	6b. Gaudet lesus ense cesus,
Transit letus, cedit fletus
Et dolor in gaudium.
7a. Cuius ossa terre fossa
Vigent signis ac condignis
Pullulant virtutibus,	7b. Cuius vita, redimita
Christi sorte, victa morte
Vivit in celestibus.
8a. Hunc qui totis poscunt votis
Dei donis freti bonis
Impetrata possident,	8b. Ceci, claudi, surdi, muti,
Neci dati, desperati
Spem salutis obtinent.
9a. Ope eius meritorum
Vita redit defunctorum,
Demonio oppressorum
Fit crebra curacio.	9b. Quo viso gens Polonorum
Instat, ut martyr ipsorum
In numero beatorum
Iungatur cathalogo.
10a. Ecce, pater Polonorum,
Factus tutor pupillorum,
Vere pater filiorum,
Colendus sedulius,	10b. Admirande est virtutis,
Opem fert grate salutis,
In pressuris constitutis
Subvenit celerius.
11a. Bone pastor, tui gregis,
Veniam impetra reis
Pacem obtinendo eis,
Ne hos stringat pena legis,
Absolve criminibus,	11b. Pater age Stanislae,
Ut rex pius ac benignus
Nos in fine sine fine
Regno donet ac coronet
Iungens celi civibus.

Ed. *Blume* AH XXXIV 273—4 (ex E). — *Cantica* 10 (ex A-6). — *Chev.* 2 908.

Graduale Cracoviense a. 1507. Cod. Capit. Cracoviensis 43. A.

Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1509. B.

Missale Cracoviense impr. Argentinae 1510. C.

Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1515. D.

Missale Cracoviense impr. Venetiis 1532. E.

Missale Vladislaviense impr. Cracoviae 1515. F.

Graduale ms. a. ca. 1526. Cod. Mus. Capit. Tarnoviensis s. s. G.

1,3 instanti G. — 3b, 4 tanto mors est gratior *Blume*. — 3b, 5 crux *Blume*. — 5a, 1 Agens G. — 6a, 1 adleta A. — 7a, 2 hac G. — 9a, 1 Spe ABCDEF; Spe ipsius DE *Blume*. — 9a, 3 demonia BD. — 10b, 2 fer G. — 10b, 4 creberius G. — 11a, 1 tue G. — 11a, 2 implora G. — 11a, 2 reis G; eis *codd.* — 11a, 3 obtineto G. — 11b, 4 et G.

*4

1a. Letabundus plaudat mundus,
Psallat Deo cum tropheo
Decus omne seculi, | 1b. Solemniset et hymniset
Die ista per hec festa
Stanislao presuli. |
|---|--|

<p>2a. Boleslaum qui prophanum
Arcet regem, ne in gregem
Domini deseuiat,</p> <p>3a. Augens malum inhumanum
Lac mammarum feminarum
Dat sugendum catulis;</p> <p>4a. Hinc athleta mente leta
Sprevit metum, subit letum
Siciens martyrium.</p> <p>5a. Cuius ossa terre fossa
Vigent signis ac condignis
Pullulant virtutibus;</p> <p>6a. Qui hunc totis poscunt votis
Dei bonis freti donis
Impetrata possident;</p> <p>7a. Martyr age, Stanislae,
Ut rex pius ac benignus
Jesus tuis precibus</p> | <p>2b. Dum vesanus mittens manus
Oves Christi dente tristi
Velut lupus laniat.</p> <p>3b. Execratur et damnatur
Scelus regis iure legis
Per censuram presulis.</p> <p>4b. Gaudet lesus, ense cesus;
Transit metus, cedit fletus
Et dolor in gaudium.</p> <p>5b. Cuius vita redimita,
Christi sorte, victa morte
Vivit in celestibus.</p> <p>6b. Ceci, claudi, surdi, muti,
Neci dati, desperati
Spem salutis obtinent.</p> <p>7b. Nos in fine sine fine
Regno donet et coronet
Jungens celi civibus.</p> |
|---|--|

Ed. *Blume* AH LV 340—1 ex: Miss. ms. Pragense (Wenceslai de Radeecz, decani S. Apollinaris Pragensis) s. XV. Cod. Capit. Pragen. P 5. — Miss. ms. Cremense s. XV. Cod. Pragen. XII B 13. — Miss. Pragense impr. Lipsiae 1498. — *Cantica* 11. *Chev.* 10 038. — *Orel* 154.

Missale Vratislaviense s. XIV². Cod. Bibl. Praedicatorum Cracoviensium s. s. A.
Missale Nissense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Vratislaviensis 44n. B.
Missale Nissense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Vratislaviensis 54n. C.
Graduale ms. a. ca. 1526. Cod. Mus. Capit. Tarnoviensis s. s. D.

1a, 1 plallat *D.* — 1a, 2 plaudat *Blume.* — 1b, 2 de ista *A.* — 1b, 3 Stanizlao *B.* — 2a, 1 Bolezlaus *B.* — 2a, 2 ardet *A.* — ut in *ABC Blume.* — 2a, 3 non seuiat *ABC. Blume.* — 2b, 1 Cum *BC.* — 4a, 1 Hic *Blume.* — 4a, 2 subit letum spernit metum *D.* — 4b, 2 transit letus *D.* — 5a, 2 et *A. Blume.* — 5b, 1, Huius *D.* — 5b, 1 redemita *BC.* — 5b, 2—3 Mundo fluxit et illuxit / Gloriosis precibus *Blume.* — *Str.* 6a post 6b *Blume.* — 6a, 1 Hunc qui *D.* — 6a, 2 Dei donis freti bonis *D;* hi de bonis *Blume.* 6b, 1 muti surdi *D;* muti sordi *BC.*

*5.

DE SS. STANISLAO ET WENCESLAO

<p>1a. Letabundus
Psallat mundus, ut sit mundus
Laude digna,</p> <p>2a. Sociantur nomine
Et nominum omine
Testes digni,</p> | <p>1b. Stanislae
Cum beato Wenceslao,
Cogunt signa.</p> <p>2b. A Sancto Spiramine
Misticorum lumine
Sunt insigni.</p> |
|---|---|

<p>3a. Alter maior gloria
Fidei constancia
Alter dictus,</p> <p>4a. Prior auxit gloriam,
Fidei constanciam
Docens, sequens,</p> <p>5a. Hinc Dei fundamentum
Invisis argumentum
Stat habens firmamentum
Veri ritus,</p> <p>6a. Soli fastigio
Polonici concio
Iam concinat cum tripudio,</p> | <p>3b. Immarcescibilia
Carpunt vite premia
Passi ictus.</p> <p>4b. Exclusit iniusticiam
Heresis per gratiam
† Virus sequens†.</p> <p>5b. Nam scelestis manibus
Cesus membris omnibus
Integratur, avibus
Custoditus.</p> <p>6b. Ut dignos bravoio
Dei dignacio
Nos reddat decurso stadio.</p> |
|--|--|

Ed. *Dreves* AH IX 252—3 (ex: Miss. ms. Capit. Olomucen. 45 s. XV. — Miss. ms. Capit. Olomucen. 131 s. XIV. — Miss. ms. Olomucen. 138. s. XIV. *Chev.* 28 853. — *Orel* 154. — *Cantica* 12.

Cod. ms. a. 1417 (Nicolai de Kozle). Cod. Bibl. Univ. Vratislaviensis I Q 466. A. Graduale Pragense s. XV^{ex}. Cod. Bibl. Univ. Vratislaviensis B 1714. B.

1b, 2 Wenczeslao AB. — 4a, 3 docet A. — 4b, 3 virtus B. — 5a, 4 veritatis A. — 5b, 1 celestibus B. — 6a, 2 conscio B.

6.

<p>1a. Sancte Dei pontifex,
Sis reorum opifex,
Patrie presidium,</p> <p>2a. Sed concisus gladiis
Illustraris radiis
Misse lucis celitus.</p> <p>3a. Reintegrat celitus
Membra sparsim medicus
Laniata primitus.</p> <p>4a. Functis vita redditur,
Lepre labes pellitur,
Oppressis pax mittitur.</p> <p>5a. Stanislae, plebibus
Largire fidelibus
Tuis sacris precibus,</p> | <p>1b. Boleslaus carnifex
Quem occidit, Christi lex
Dum sibi predicatur.</p> <p>2b. Funeri obsequitur
Ales, dum insequitur,
Quidquid hoc prosequitur.</p> <p>3b. Ad te clamant miseri,
Tu succurre celeri
Eis medicamine.</p> <p>4b. Gressus beneficium
Claudis dans, officium
Ori muto tribuis.</p> <p>5b. Ut soluti nexibus
Peccatorum sedibus
Iungamur celestibus.</p> |
|--|---|

Ed. *Blume* AH XLIV 261 (ex: Miss. Posn. impr. 1524, Miss. Teuton. impr. 1499). *Cantica* 13 (ex 26 codicibus s. XIV—XVI). *Chev.* 18458.

Missale ms. s. XIV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 8. A.
 Missale ms. Gnesnense s. XIV/XV. Cod. Bibl. Capit. Gnesnensis 141. B.
 Missale ms. Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 5. C.
 Missale ms. Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 4. D.
 Miss. ms. Cracoviense a. ca. 1475. Cod. Bibl. Jagellonicae 1463. E.
 Miss. ms. Premisliense s. XV². Cod. Bibl. Ossolinianae 44 III. F.
 Miss. ms. Cracoviense s. XV/XVI. Cod. Cathedr. Kielcensis s. s. G.
 Miss. ms. Gnesnense a. ca. 1500. Cod. Bibl. Capit. Gnesnensis 37. H.

1b, 2 Dei lex AB. — 1b, 3 sibi dum AB. — 2a, 1 concisus C. — illustratur A Blume. — 2b, 3 hoc om. C; hec BD. — 3a, 1 celicus Blume; relictus B. — sceleri AB. — 3b, 3 eius ABC. — 4a, 1 cunctis CFG. — reddantur G. — 4a, 2 lepra CDEFH. — pellantur G. — 4a, 3 mittatur G. — 4b, 3 ora mutis BCDEFGH. — 5b, 1 solute AC. — 5b, 2 sordibus CDEFGH. — 5b, 3 iungantur A Blume.

7.

Adam Swinka de Zielona

1a. Psallat poli hierarchia
Nova meli harmonia
Festa promens inclita,	1b. Recta nostri symphonia
Chori pangat eximia
Stanisłai merita.
2a. Amplexatur studia
Puer liberalia,
Nobili ex genere	2b. Natus, hinc insignia
Nactus presularia
Multo claret opere.
3a. Decens cultor sacre legis,
Fortis gregi datur egis
Prefulgens virtutibus,	3b. Oves cuius artat gregis
Bolesłai furor regis
Ruptis thori legibus.
4a. Tortor uberibus
Matrum ferocibus
Annexis catulis	4b. Efferat actibus,
Necem insontibus
Intentat parvulis.
5a. A sancto trux corrigitur
Patre ex hoc flagicio,
Verbum verbo conseritur,
Abnuitur correctio.	5b. Diro gregis plus uritur
Pastor iusti excidio,
Per quem rebellis plectitur
Rex spiritali gladio.
6a. Ad hec frendens seivius
Tortor fervet odio.
Sanctum sternit acrius
Matris sacre gremio.	6b. Membratim presul pius
Fuit cesus impio,
Pastor sic egregius
Gregis cadit medio.
7a. Partibus spargitur
Feris et avibus,
Sed non contingitur
Ullis a morsibus
Protectus aquilis.	7b. Igneis cingitur
Poli lampadibus,
Multis fidelibus
Integer cernitur
Martyr mirabilis.
8a. Omni parte integratur
Corpus, tumba dum locatur,	8b. Dos salutis multa datur,
Eger quisquis reparatur,

Verna Christi hic insignis
Petit dignis pollens signis
Jugis regis regiam.

Hunc ad usum restituti
Ceci, claudi, surdi, muti
Illustrant Cracoviam.

9a. O felix Cracovia,
Cuius late gloria
Splendoris, quam incliti

9b. Nites per insignia
Signis natalicia
Nati sacris precliti

10a. Athletarum fulgentibus
Felicium cohortibus,
Conregnans sine macula,
Agni invicte vernula.

10b. Tuis, pastor, preclatibus
Felices cum felicibus
Pace fruamur sedula
In seculorum secula.

Ed. *Dreves* AH IX 250—1 ex: Miss. ms. Lucense a. 1483. Cod. Strahovien. s. s. — Miss. ms. Capit. Cracovien. 2 a. 1438. — Miss. ms. Capit. Olomucen. 1. s. 15. — Miss. ms. Olomucense s. 15. Cod. Bibl. Publ. I 18. *Chev.* 15 732. — *Cantica* 39.

Missale Cracoviense s. XIV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 7 A.
Missale Cracoviense s. XV^{im}. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 1 B.
Missale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 2. C.
Graduale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 45. D.
Graduale Cracoviense a. 1507. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 43. E.
Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1509. F.
Missale Cracoviense impr. Argentinae 1510. G.
Missale Vladislaviense impr. Cracoviae 1515. H.
Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1515. I.
Missale Cracoviense impr. Venetiis 1532. K.
Graduale ms. a. ca. 1526. Cod. Mus. Capit. Tarnoviensis s. s. L.
Missale Olomucense impr. 1505. M.

1a, 2 melli L. — 2a, 2 literaria *Dreves*. — 2b, 1 nactus M. — 2b, 2 natus C. — 3a, 1 nocte M. — 3a, 2 egris L. — datur; David regis M. — eis K. — 4a, 3 connexis M. — catulis om. B. — 4b, 1 Afferat artibus *Dreves*. — 4b, 3 intentam *Dreves*. — 5a, 4 abimitur L; abjicitur *Dreves*. — 5b, 1 Duri M; Tiro EFGHIKL. — 5b, 4 rex om. *Dreves*; spirituali gladio *Dreves*. — 6a, 1 hanc BM; ad hec frequens EHIL; ob hoc feruens K. — 6a, 2 furet FHI; furit GK. — 6b, 2 obit ABDHKL. — 7a, 1 partitus L. — 7a, 3 contigitur EFGHI; concingitur M. — 7a, 4 ullius morsibus BCDEGHIK; ab ullis morsibus L. — 7a, 5 protectis DEFHM. — 7b, 1 cigitur A. — 7b, 3 multes FG; multis integer cernitur fidelibus K. — 8a, 3 hiis in signis ABCDEHK. — 8a, 5 regia GHIKM *Dreves*; celi regis regiam K. — 8b, 1 datur multa B. — 8b, 2 quisque ACDEFGIKLM. — 8b, 3 hoc ABFGHIKL; hec D. — instituti *Dreves*. — 8b, 5 illustrat GHIL. — 9a, 3 splendorisque incliti K. — 9b, 1 Nitet BCDEGHIKL. — 9b, 2 natalicio M. — 9b, 3 a nati L. — 10a, 2 choortibus B. — 10a, 3 corregnans L. quo regnat M. *Dreves*. — 10a, 4 innitens M; nitet *Dreves*. — 10b, 1 Cuis C.

8.

1a. Psallat chorus in hac die
Digno sono melodie,

1b. Promat laudes eximie
Stanislai symphonie,

2a. Pius lucens luculentis
Sacris instat documentis.

2b. Hic virtute fulget mentis
Multa dote prefulgentis.

3a. Hinc ad alta presulatus
Sublimatur vir sacratus,	3b. Actis fulget his beatus,
Sacra vita illustratus.
4a. Boleslaus ius nature
Frangens, plebem artat dure;	4b. Necem thori fracto iure
Proli dat rex immature
5a. Dans catellis, quos adiectat,
Matrum pectus trux detectat.	5b. Dolor ingens has traiecat,
Canis corpus dum detractat.
6a. Ex hiis artans hunc austerum
Presul reddit plus efferum,	6b. Zelum namque conflat ferum
Patrem tortor in sincerum.
7a. Christum, veram sequens lucem,
Propriam fert pastor crucem.	7b. Spiritali plectit trucem
Ense regem mende ducem.
8a. Alvo matris rex beatum
Membris truncat nece stratum.	8b. Corpus spargit inhumatum
Multis frustris presecatum.
9a. Membra tuta custodia
Aquilarum eximia,	9b. Sancti luce fulgencia
Solidata sunt omnia.
10a. Pastor polo commendatur,
Signis miris qui lustratur.	10b. Omnis morbus hic curatur,
Omnis salus restauratur.
11a. Quem precemur aggravati
Culpis, quibus expiati	11b. Secum vivamus beati,
Virtutibus illustrati.

Ed. *Cantica* 41.

Missale Praemonstratense a. 1418. Cod. Bibl. Capit. Gnesnensis 170. A.
 Missale Gnesnense S. XVⁱⁿ. Cod. Bibl. Capit. Gnesnensis 194. B.
 Graduale Cracoviense a. 1507. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 43. C.
 Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1509. D.
 Missale Cracoviense impr. Argentinae 1510. E.
 Missale Cracoviense impr. Cracoviae 1515. F.
 Missale Vladislaviense impr. Cracoviae 1515. G.
 Missale Cracoviense impr. Venetiis 1532. H.
 Graduale a. Ca. 1526. Cod. Mus. Capit. Tarnoviensis s. s. I.

1b, 1 Promit I. — 1b, 2 Stanislao CDEFGI. — insigne AB. — 2a, 1 Avis lucens CDEFGH; Annis lucens I. — 2b, 2 multe A. — 3a, 1 Hic I. — 4a, 1 vim CDEFGH. — 4a, 2 dire B. — 5a, 1 ablactat CDEFGH; ablectat I. — 5a, 2 abiectat CDFG; obiectat E; detectat, corr. abiectat I. — 5b, 2 vis corpus B. — attractat H; detractat I. — 6a, 1 hunc: dum B. — 6a, 2 redit DF. — afferum B. — 7a, 1 verum I. — 7b, 1 crucem I. — 7b, 2 mente ducem I. — 8a, 1 Aulo B. — 8b, 1 sparsit CEF. — 8b, 2 frustis CDEFGI. — 9a, 1 cura I. 10b, 1 hoc B. — 10b, 2 omnes B; instauratur I. — 11b, 1 Tecum CDEFG.

9.

1a. Omnis odas nunc melodas
Pangat cum Alleluia,	1b. Omni laude digna, plaude
Civitas Cracovia,
2a. Ponens planctum, quia sanctum
Meruisti gignere	2b. Et nutrire, quem dux ire
Morti fecit tradere,

3a. Fraudulentus, truculentus
Boleslaus carnifex,	3b. Qui in celis iam, fidelis
Stanislaus pontifex.
4a. Nunc insultat et exultat
Cum sanctis perhenniter,	4b. Celebremus, ut debemus,
Digne as solenniter.
5a. Cuius vota modo tota
Suscipiat ecclesia,
In Europa fiant nota
Affrica et Asya.	5b. Propter sua mare, solum
Plaudat natalicia,
Vexit sanctum quod ad polum
Cum summa victoria.
6a. Ergo, presul gloriose,
Tu pro nobis supplica,	6b. Stanislae preciose
Hunc, qui est spes unica,
7a. Ut cor. prestet nobis mite
Nostra laxans debita	7b. Et ad regnum ducat vite
Propter tua merita.

Ed. *Dreves* AH IX (ex BCG). — K. *Sequentiae* (ex 22 codicibus s. XV—XVI). Chev. 14136.

Graduale ms. Cracoviense s. XVⁱⁿ. Cod. Capit. Sandomiriensis s. s. A.
Missale ms. Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 2. B.
Missale ms. Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 5. C.
Missale ms. Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 6. D.
Missale ms. Cracoviense a. 1466. Cod. Bibl. Ossolinianae 808. E.
Missale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Jagellonicae 4247. F.
Missale Cracoviense s. XV². Cod. Bibl. Capit. Cracoviensis 4. G.
Missale Premisliense s. XV². Cod. Bibl. Ossolinianae 44 III. H.
Graduale Cracoviense s. XV. Cod. Bibl. Semin. Kielcensis s. s. I.

1a, 1 Omnes ACDEFGHI. — 1a, 2 pangamus CDEFGHI. — 1b, 1 digna gaude AB.
— 2a, 1 Fovens FH. — 2b, 1 Ut I. — macrone A; nutricem C. — dire ABFI. —
2b, 2 morti om. E. — 4a, 1 insultet et exultat F; resultat et exultat I. — 4b, 1
celebramus F. — 5a, 1 Eius AB; Huius HI. — mundi F. — 5a, 2 suscipit F; su-
scepit BF *Dreves*. — 5a, 3 erumpna A. — vota EFGI. — 5b, 1 totum BCDEGH. —
5b, 3 vixit sanctus et ad polum / transit cum leticia D; vexit sanctus ad polum I;
sanctus H; sanctus ut ad E; sanctus et ad G; sancta ut ad F. — 5b 4 cum summa
leticia A. — sua CG *Dreves*. — 6a, 2 impetra CDEFGH. — 6b, 1 graciose AB. —
6b, 2 es CGI. — 7a, 1 Et CEFGI. — cor prestans CDEGH; comprestans F. — vite
EF. — prestat nobis vita A; presta nobis in te I. — 7a, 2 nostra om. E; nostras
F. — laxas A; laxa I; lavet B. — delicta CDGH; termina E. — 7b, 1 Ut FHI. —
regna I. — ducit E. — 7b, 2 sua CDEGI.

10.

1a. Regi, qui regit omnia,
Laudes solvat ecclesia,	1b. Recensens digna gloria
Stanislae solennia.
2a. Hic iubar prodit sydere
Claro effulgens genere;	2b. Hic virtutis innumere
Magis claret ex opere.
3a. Superiectus magnifice
Hic presulatus culmini	3b. Ut sol fulsit mirifice
Sacer in templo domini.

4a. Datus in lucem gencium,
Gregem perlustrat devium;	4b. Verax hic pastor ovium,
Curam exercens omnium,
5a. Excelsi legem meditans
Sanctis insistit actibus,	5b. Pro grege pastor militans
Sacris effulget dotibus.
6a. Tumescens mundi nimia
Boleslaus rex gloria	6b. Immani fervet furia,
Acta vergens ad noxia.
7a. Frangens thori ius cathulos
Fovet, exhibens ubera	7b. Parentum, fame parvulos
Abiectos torquet effera.
8a. Trux a sancto corrigitur
Ex his paterne monitus,	8b. Hic mendis sordens plectitur
Rebellis ense spiritus.
9a. Ad hec furit dux scelerus,
Per quem feris et avibus	9b. Presul datur innumeris
Cesus ad aram partibus.
10a. Corpus aquilis superis
Sparsum tuens lampadibus	10b. Lustra curat rex etheris
Membris integrans omnibus.
11a. Pro grege pastor moriens
Laureatur victoria,	11b. Ad alta poli gradiens
Jugi fruitur gloria.
12a. Virtus de illo exiens
Mentes expurgat tabidas,	12b. Egris salutem pariens,
Pestes expellit morbidas.
13a. Nos recolentes laudibus
Sancti piis solennia	13b. Mundatis tabe mentibus
Secum fruamur gloria.

Ed. *Cantica* 43.

Missale et caeremoniale Augustian. Cracovien. a. 1443. Cod. Bibl. Univ. Jagell.
Akc. 147/54. A.

Graduale ms. a. ca. 1526. Cod. Mus. Capit. Tarnoviensis s. s. B.

1b, 1 recenses A. — 2b, 1 in numero B. — 3a, 1 supervectus B. — 3b, 2 late in t. B. — 4b, 1 pater omnium B. — 5a, 2 insistat A. — 5b, 2 effulgens A. — 6b, 1 inani B. — 7b, 1 pervulos A. — 7b, 2 abiectis A. 8a, 1 crux B. — 8a, 2 paterno A. — 8b, 1 hinc B. — 9a, 1 sceleris B. — 9b, 2 eis ab aram A. — 10a, 1 supernis A. — 10a, 2 sponsum A. — 10b, 1 lustrat B. — 11b, 2 favitur A. — 12a, 2 tabitas A. — 13b, 1 mundans B.

*11.

1a. Sit iocundus totus mundus
Voce, votis sedulis,	1b. Celum gaudet et collaudet
Festum tanti presulis.
2a. Iam in celis ut fidelis
Celi fretus epulis,	2b. Qui ignotis et egrotis.
Opem tulit populis.
3a. Gentem multam et incultam
Verbo vite coluit,	3b. Cuius regem contra legem
Facientem arguit.

4a. Qui amaram iuxta aram
Necem parans presuli	4b. Hunc divisit, membra misit
Circumquaque proici,
5a. Ossa tecta sunt collecta
Aquilarum studio,
Intimata luce data
Excelsorum radio.	5b. Fugent signa laude digna
Preclaro prodigio,
Consolatur, qui gravatur
Ipsius suffragio.
6a. Martyr Christi, qui fuisti
Pius pastor ovium,	6b. Nos intende et defende
Ab insultu hostium.
7a. Stanislae, mentis prave
Procul pelle saniem,	7b. Nos conducas, tecum ducas
Ad eternam requiem.

Ed. *Dreves AH IX 251 ex: Miss. Capit. Olomucensis 50. s. XV.*
Chev. 19 045. — Orel 162. — Cantica 78.

12.

Stanislaus Ciotek (?)

1a. Pastor gregis egregius,
Stanislaus cultor verus
Orthodoxe fidei.	3a. Membra sparsa feris dantur,
Sed tutelis defensantur
Aquilarum sedulis.
2a. Stans pro plebis iniuria
Boleslai nequicia
Cadit cesus gladio.	4a. Ergo pater et patrone,
Stanislae, in agone
Nos tuta ab hostibus.

Ed. Z. Jachimecki, *Muzyka polska w rozwoju historycznym*, t. 1, Kraków 1948,
 s. 57—62. — *Sources of Polyphony up to C. 1500*. Vol. XIV. Ed. by M. Perz, in
 collab. with H. Kowalewicz, s. 44 (*tekst*), s. 273—275 (*melodia*).
 Ms. s. XV Bibl. Nationalis. Cod. Kras. 52.

4a, 2 Stanislai *ms.*

13.

1a. Decantemus singulis
Dignitatum titulis
Gesta patris inclita,	1b. Venaranda populis,
Signis et miraculis
Stanislai merita.
2a. Letare Polonia,
Colens natalicia
Tui cari pignoris;	2b. Exulta Cracovia,
Fovendo cum gloria
Glebam sacri corporis.
3a. Virtutum ad studia
Surgit ab infancia
Stanislaus humilis;	3b. Tandem ab sublimia
Presulis officia
Levatur vir nobilis.

4a. Factus pastor ovium
Curam gerit omnium,
Tenet vite culmina;	4b. Ducamus ad medium,
Ad robur fidelium
Martiris certamina.
5a. Boleslaus rex crudelis,
Tirannus militibus,
Mundi tumens gloria,	5b. Potens castris, armis, telis
Belliger ex hostibus
Multa ducens spolia,
6a. Suos vastans hinc severum
Stanislaum in sincerum
Cordis conflatur odium,	6b. Jus prophanans spernit verum,
Polonorum summa rerum,
Minatur excidium.
7a. Ad cumulanda scelera
Nature frangit federa,
Necem intentat parvulis	7b. Abiecta prole tenera
Matrum exponit ubera
Sevis sugenda catulis.
8a. Ex his regem aggreditur
Blando presul elloquio,
Verbum verbo conseritur,
Contemnitur correctio.	8b. Pena rebellem sequitur,
Nam negatur communio,
Spirituali prociditur
A grege Christi gladio.
9a. Rex in furorem vertitur,
In sanctum stridet framea,
Presul ad aram plectitur,
Membra spargit sanguinea.	9b. Martir tutela cingitur
Aquilarum in aera,
Circumquaque diffunditur
Per partes lampas ignea.
10a. Novum genus miraculi:
Corpus integrum cernitur,
Devocione populi
Dum sepulture traditur,	10b. Voventes vota presuli,
Qui vultu Dei fruatur,
Deo vivamus seduli,
Cum quo beate vivatur.

Ed. *Cantica* 85.

Graduale a. ca. 1526, Cod. Mus. Capit. Tarnoviensis s. s. A.

Missale Gnesnense a. 1394—99, add. s. XVI. Cod. Bibl. Capit. Gnesnensis 150. B.

1a, 2 dignitatem B. — 1b, 2 signisque miraculis A. — 4a, 2 gerens A. 4b, 2 in A. — 5b, 2 in A. — 6a, 1 Quos AB. — 6b, 2 Polonorum om. B. — 7a, 3 vocem B. — 7b 3 sugendo B. — 8a, 1 alloquio A. — 8b, 1 Pena rebellis insequitur A. — 8b, 3 prociditur A. — 9a, 3 arma B. — 9b, 2 aerea A. — 9b, 4 igneas B. — 10b, 3 sedulo B. — vivitur beate B.

14.

1a. Polonia Jesu Christo
Nunc pange celorum regi,	1b. Corde, voce, qui te lavit
Crimine fonte baptismi.
2a. Stanislai illustravit,
Presulis sanctissimi,	2b. Vita sancta et doctrina
Ut solari radio.
3a. Corde toto et devoto
Christum presul sequitur,	3b. Non minarum timet fluctus
Nec mortis instanciam.

4a. Tribulatus, dissidatus
Regis sevi furia	4b. Christo fultus velut murus
Stat pontifex eneus.
5a. Plenus fide Jesu Christi
Vocat Petrum mortuum,
Qui prodiit, perhibuit
Verum testimonium;	5b. Contapuit et stupuit
Rex insidens solio,
Viso Petro suscitato
Jam trimatu mortuo.
6a. Sentencia conductavit
Villam emptam presuli,	6b. Terret Petrus suscitatus
Testes false fidei.
7a. Presul sanctus cum Petro
Pergit calcans fluidam,	7b. † Nam in scholo † reposuit
Testem vere fidei.

Ed. *Cantica* 86.

Graduale ms. a. ca. 1526. Cod. Capit. Tarnoviensis s. s. A.

5a, 1 *Criste. ms.*

IV. a. 17.

Vita beatissimi Sta-

nislai Cracoviensis episcopi. Necnō legende sanctorū
Polonie Hungarie Bohemie Moraviae Prussie et
Slesie patronorū. In lombardica historia nō p̄tente.

257

Strajpse odom Johann
Dlugosz wstom 5.
Kunsgunders. habes
in vrbis (vrbis:)

Ex libris
Erasmii Lu
thovici

A. Valentinus Joannus
Marquandus
A. 1662. d. 1. 1.

Bibliotheca Collegii
Magistri Universitatis
Hist. 3008 Cracoviensis

Jan Dlugosz, Vita beatissimi Stanislai Cracoviensis episcopi [...], Kraków 1511 (Haller). Karta tytułowa.

Pocz. 1281.

Huc vultum Præful vertas: huc sancte benignū
Et fauceas ouibus pastor amande tuis,

Cerne tuam Præful placato lumine gentem,
Atq̃ regas nutu regna Polona tuo,

Pawel z Krosna, *Panegyricus ad divum Stanislaum Presulem
sanctissimum* [...], Kraków (Haller) 1522.

nászego / y wysługa odrodzenia y wla-
nia w serce nasze Ducha s. abyśmy wie-
rzyli y odrodzili sie ná syny Boże / y ży-
woe wieczny mieli.

O wezu zámieszony / zleczy rány ná-
se. Páczym ná cie okiem rojáry s. Ká-
cholikrey. Szesześlismy w tym iz nao-
woz pieklesny w oto nie wlasily nie
zapachly nam oczy náse / abyśmy wódy
rojára ná cie páczyli / á grzechy náse

leczyli. Przez to zámieszeme twóie /
przez ten krzyz twoy : niech nie trádím
skutku chrztu twego / ná króymesny
stárego Jádámá vmorzylí. niech oná
odmiana w nas zostáie : abyśmy z cie-
lesnych duchownemi / z słonnych do
zlego / goracemi do dobrego zostawáli.
Przez te mek y smierc twóia. Króy
z Dycem y z Duchem s. Kroluies Bog
ieben. Amen.

NA DZIEŃ S. STANISŁAWA
BISKUPA KRAKOWSKIEGO Y
MECZENNIKA, EWANGELIA
V I A N A W X V.

W On czas : **W** owil P. Jezus wezmiom swo-
in : Jam jest winna macica : wyscie latoroslí. Kto
mieska we mnie / á ia w nim / ten wielki owoc rodzi :
bo bezemnie nie czynic nie mozeicie. Jeslby kto we mnie nie trwacil :
przez wyrzucen bedzie tak o latoroslí / y vschnie / y zbiora ia / y do o-
gnia wrzuca / y zgora. Jesliz we mnie trwac bedziecie / á slowa
moie w was trwac beda : czegokolwiek zachcecie / prosic bedzie-
cie / y ostanie sia wam. W tymci jest vwielbion Ociec moy : iz by-
scie obfity owoc przyniešli / y byli moimi wczniami. Jáko mnie v-
milowal Ociec / y ia vmilowalem was. Trwaciez w milosci
moiey. Jesliz przykazania moie zachowacie / bedziecie trwac w
milosci moiey : takom y ia zachowal rozkazania Oycá mego / y
trwam w milosci tego. Tomci wam powiedzial : aby wesele
moie w was trwalo / á wesele wásze zupelne bylo.

S Kupilismy sie y obto-
czylismy dús grob ten pá-
troná nászego / wielkiego
stugi Bożego s. Stanisła-
wa / káptána y biskupa miéscá tego :
iáko pfezysli okolo swego vlá : y iáko
kurczera pod strzedy mátki swoiey / y
iáko omce okolo báłwaná soli : chcac
odniec od pástera swego / chocia z v-
mártego y niewidomego / pociechy du-
chowne. chcac skusic miódu mátki te-
go / kóra nam ieszcze z niego plynac
nie przesláie : y zágrzac sie modlitwa
tego w Bogá. y smáku do duchownych
rzeczy nábyc sola swietych cnot tego.
Ale iz vmárl y dawno. Utc ná tym.
á via swiáci y po smierci : Dúse sprá-

wiedliwych / mowi Miedzec / w reku
Bozych sa / á smierc nie nárušy ich. O-
czom glupim zda sie ze vmárl : á oni
sa ná polciu. Glupstwo jest wielkie
miec ie zá vmárte : zá rákie ktory nie
widza / nie slyša / nie rozumie / nic nie
wiedza ani spráwua : po tym gdy tu
nas wedle ciála požegnáli. Bydlu co
miec przypisua / ktorych niemstí żywoe
w ziemi zostáie. Swiáci po smierci / w
reku sa Bozych / z nim wzymáis wy-
stiego szczásia tego / y ná żadney im y
wiadomosci y pocieše nie schodí. Po-
kazmy co pierwey / iz s. Stanislaw y v-
márušy požyreczny nam jest / y myšli
o nas / y iáko pástera y pátrona náš / do-
bze nam y po smierci czyni / y swoich

Sup. 7.
Glupci o
swietych
rozumie-
ta iedy w
mátki.

owieczet

Piotr Skarga, Kazania na niedziele i święta całego roku [...],
Kraków (u Piotrkowczyka) 1595. Początek kazania o św. Sta-
nislawie.

KAZANIE
O ZACHOWANIU
PRAW NARODOWYCH

*W DZIEŃ UROCZYSTOŚCI Ś. STANISŁAWA
BISKUPA I MĘCZANNIKA*

**JMIENIN N. P. N. M.
STANISŁAWA AUGUSTA**

*Ipamiętki ustanowionego Orderu pod
Imieniem tegoż Świętego dorocznie
obchodzonej*

W Kościele S. Jana Akademickim

PRZEZ

X. JANA NEPOMUCENA KOSSAKOWSKIEGO

Profata Kated: i Administratora Dyecezyi Wileń:

M I A N E

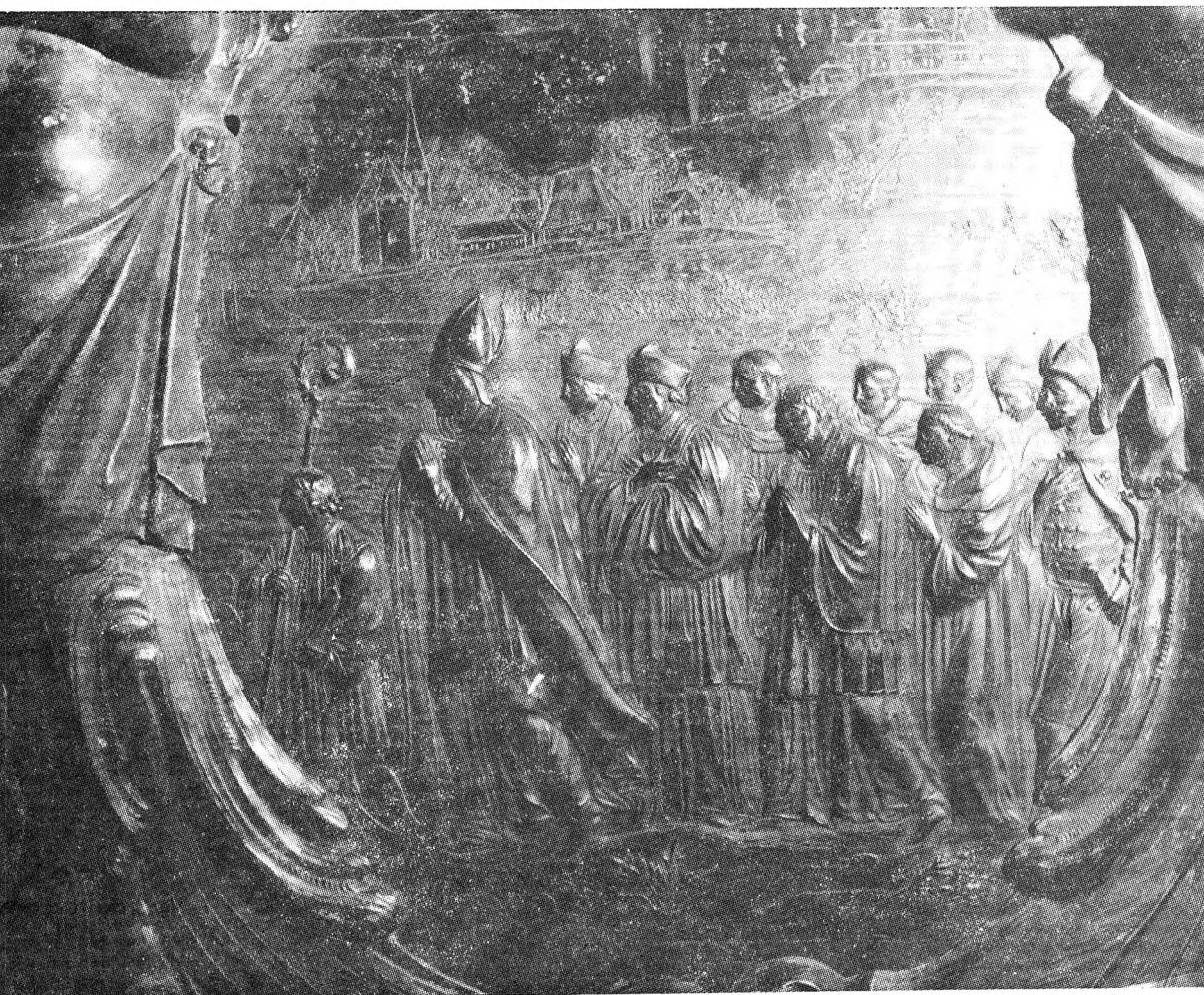
ROKU 1790.

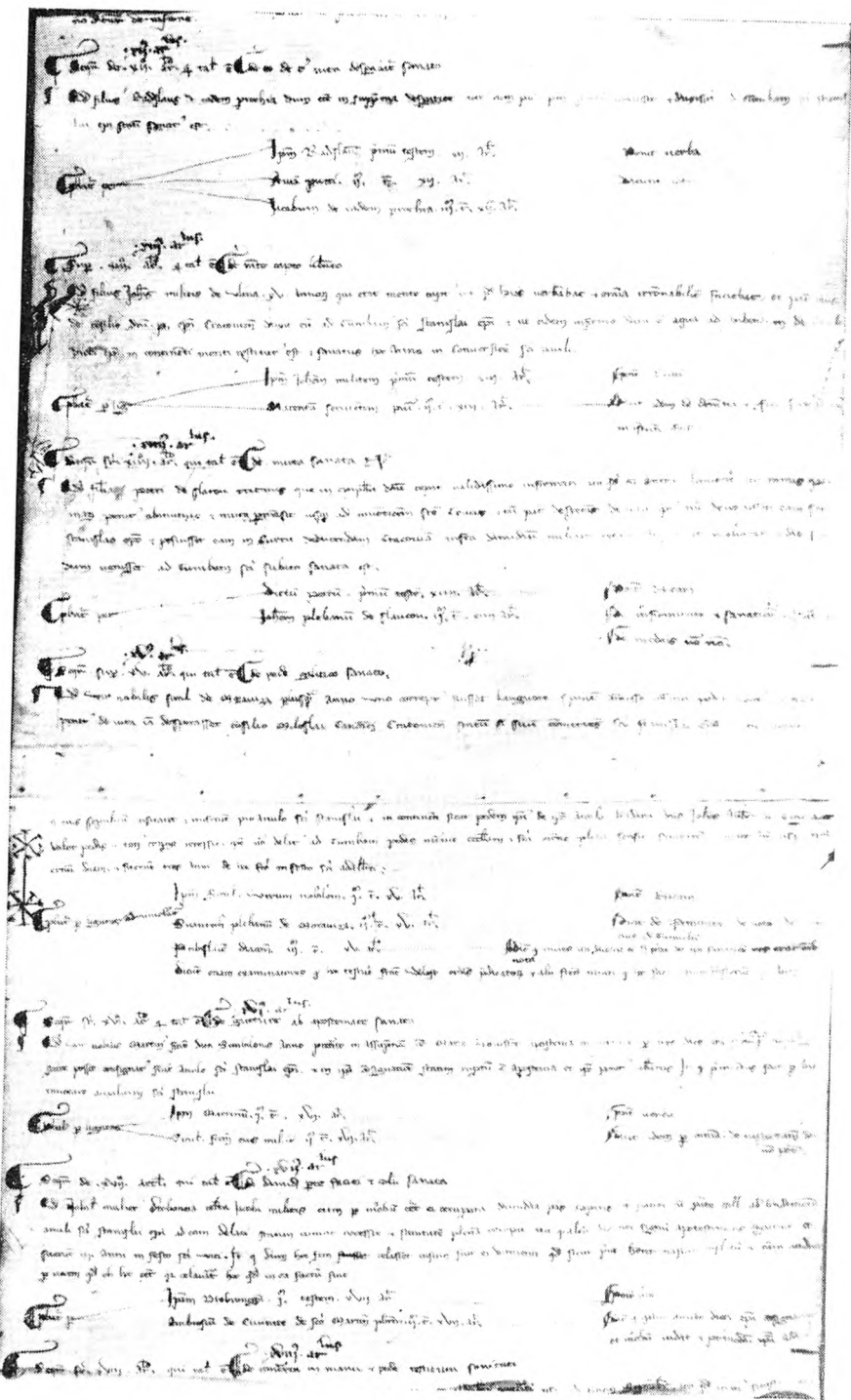
w WILNIE

w Drukarni J. K. Mci przy Akademii.

list. pol. 5984.

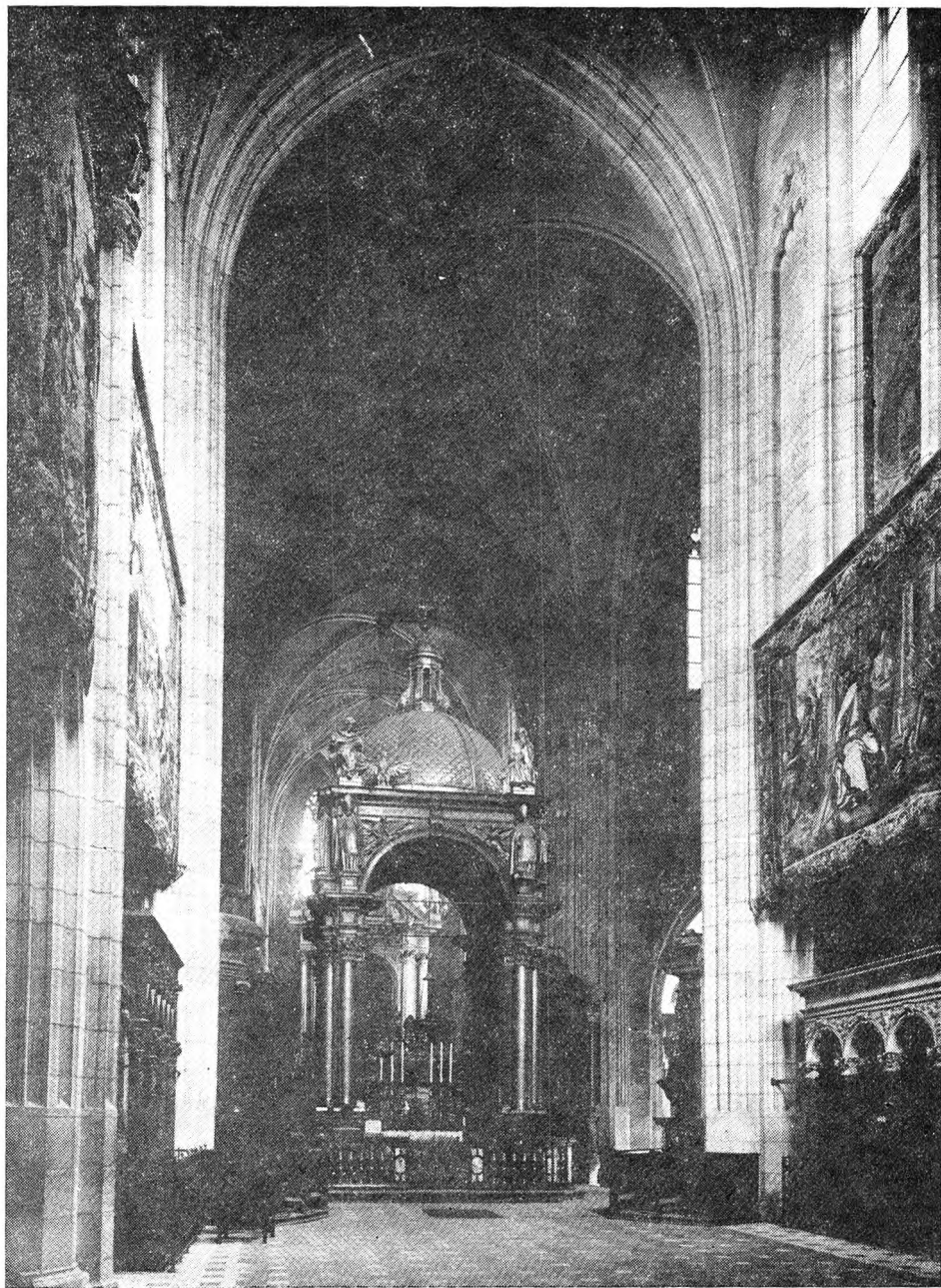

Procesja translacyjna św. Stanisława. Fragment z trumny fundowanej przez bpa P. Gębickiego.

Fragment zwoju ze spisem cudów św. Stanisława (ok. 1250) (fot. A. Poręba).

◀ Bulla papieża Innocentego IV z 17 IX 1253, w Asyżu, do Kościoła powszechnego, w sprawie dokonanej kanonizacji św. Stanisława (Arch. Kapitulne na Wawelu) (fot. A. Poręba).

Konfesja św. Stanisława w katedrze na Wawelu (fot. M. Moraczewska).